



Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Beernem (West-Vlaanderen) – parking Aanwijs

Eindverslag van een toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Beernem (West-Vlaanderen) – Parking Aanwijs
Eindverslag van een toevalsvondst

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 237

AUTEUR

Korneel Gheysen

JAAR VAN UITGAVE

2022

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Zicht op de uit rode plavuizen gemaakte vloer uit de 19de eeuw.
Copyright VLM: Korneel Gheysen

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

<https://doi.org/10.55465/AALT2387>
ISSN 1371-4678
D/2022/3241/288



////////////////////////////////////

**BEERNEM (WEST-
VLAANDEREN) –
PARKING AANWIJS**

Eindverslag van een toevalsvondst

////////////////////////////////////

KORNEEL GHEYSEN

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	8
3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT.....	9
3.1	ALGEMENE BEPALINGEN	9
3.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE	10
3.3	RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN.....	10
4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING.....	11
5	AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	12
6	RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT	13
6.1	LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT	13
6.2	HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	18
7	BESCHRIJVING VAN DE SITE	24
7.1	BODEMKUNDIGE SITUATIE	24
7.2	SPOREN EN STRUCTUREN.....	24
7.3	VONDSTEN	33
7.4	INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	33
7.5	SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE.....	33
7.6	ONDERZOEKSVRAGEN:	34
8	SAMENVATTING.....	34
9	BIBLIOGRAFIE	35
10	BIJLAGEN	36
10.1	LIJST VAN PLANNEN EN KAARTEN	36
10.2	LIJST VAN TEKENINGEN.....	37
10.3	LIJST VAN FOTO'S.....	37
10.4	LIJST VAN SPOREN	38



1 INLEIDING

In de gemeente Beernem (West-Vlaanderen) werd een toevalsvondst gemeld tijdens de werken aan parking Aanwijs (zie fig.1 en fig.2). Deze parking Aanwijs is door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) heringericht tot primaire onthaalpoort van het Landschapspark Bulskampveld. Het grootste gedeelte van de parkeerplaatsen blijft. Een gedeelte is omgevormd tot een onthaalplein (zie fig. 4).

Voor de uitvoering van deze werken was een archeologienota vereist. De archeologienota¹ bestond uit een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek, waarin melding wordt gemaakt van bebouwing langsheen de kruising van de Heirweg (N370) en Reigerlostraat vanaf de 19de eeuw. Deze bebouwing werd gedeeltelijk afgebroken bij de herinrichting van de N370 in 1954. Boringen toonden een verstoorde ondergrond tot minimaal 45 cm aan. Aangezien het onthaalplein wordt afgegraven tot maximaal 35 cm onder het maaiveld, werd geconcludeerd dat er geen of weinig impact van de werken op het mogelijk bewaard archeologisch archief was. De aanwezige verstoring leek dieper te gaan dan deze 45 cm. De impact en kenniswinst werd als te laag ingeschat om archeologisch vervolgonderzoek te verantwoorden.

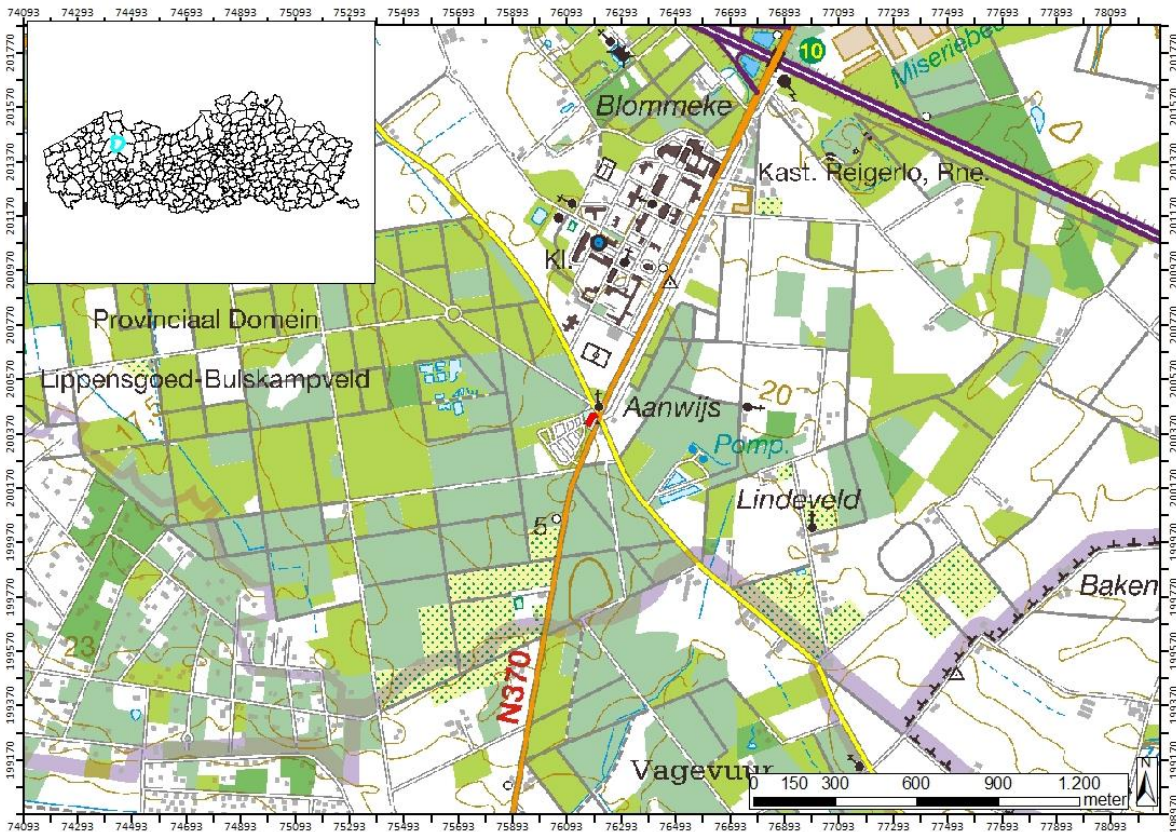
Bij het verplaatsen van een elektriciteitscabine en de aanleg van nieuwe waterleidingen voor het onthaalgebouwtje werd op 14 oktober 2020 aan de VLM-archeoloog de vondst van funderingen gemeld. Bij een eerste inspectie op 15 oktober 2020 bleek inderdaad een fundering aangetroffen te zijn van een hoogstwaarschijnlijk 19de-eeuws gebouwtje. Deze fundering was bewaard tot net onder het maaiveld. Deze vondst werd gemeld aan het agentschap Onroerend Erfgoed op 16 oktober 2020. De mogelijke kenniswinst, met name de ligging en opbouw van de 19de-eeuwse gebouwenconfiguratie rond het kruispunt Reigerlostaat - Heirweg, bleek toch hoger dan eerst ingeschat. Daarnaast kon deze informatie relevant zijn voor de werken gepland op de aangrenzende percelen ter hoogte van het onthaalplein. Hierdoor werd de vondstmelding weerhouden en het onderzoek gemachtigd aan de VLM. Dit onderzoek uitgevoerd als een werfbegeleiding door Korneel Gheysen en Elisabeth Van Besien, beide erkend archeoloog in dienst van de VLM.

Door een periode van regenval werden de eigenlijke graafwerken pas opgestart vanaf 22 oktober 2020. De grondwerken bestonden uit het uitgraven van de bodem ter voorbereiding van de aanleg van een onthaalplein. Deze werken waren zo goed als afgerond op 22 oktober. Tijdens de afwerking op 23 oktober werden nieuwe waarnemingen gemeld en geregistreerd. Op maandag 26 oktober werd na de laatste grondwerken inspectie uitgevoerd waarna het terrein archeologisch werd vrijgegeven.

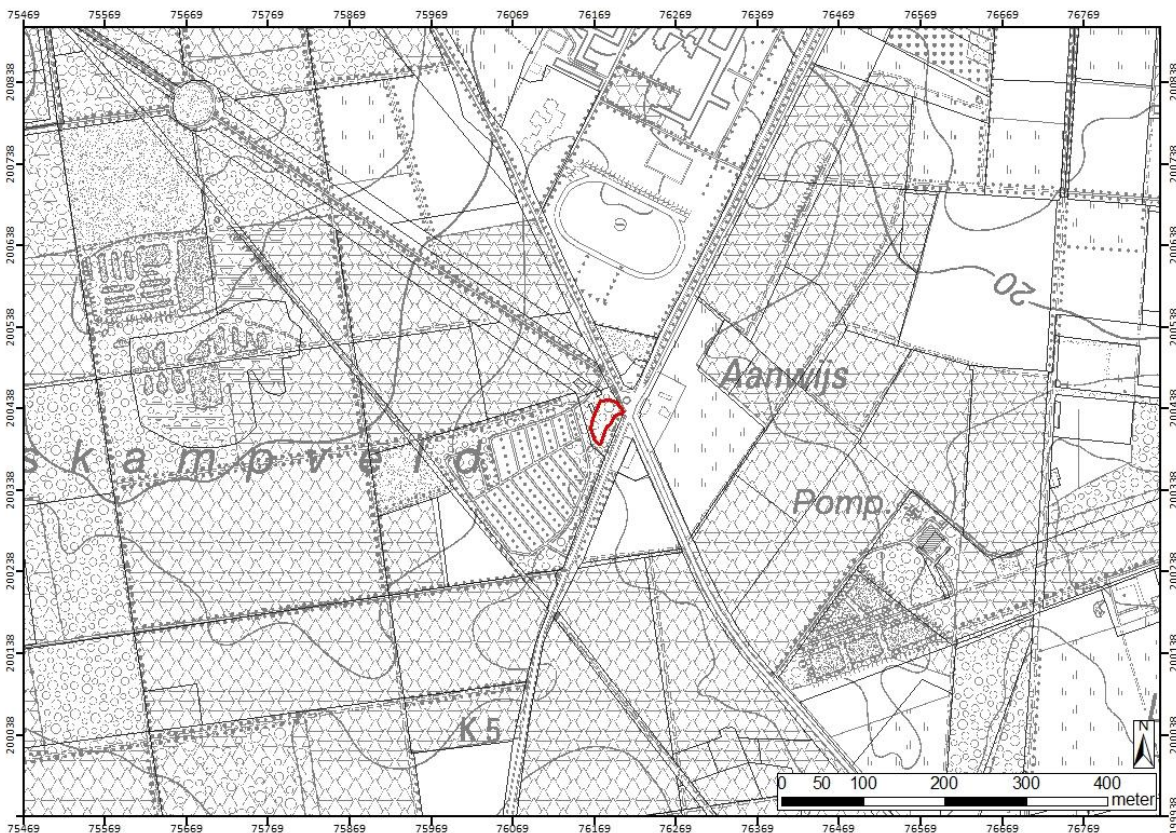
Het voorziene veldwerk werd volledig afgerond. De uitgewerkte resultaten van dit archeologisch onderzoek, de verdere verwerking van de onderzoeksgegevens en vondsten, en de interpretatie van de site binnen de ruimere historische context vormen het onderwerp van dit eindverslag.

¹ Gheysen 2018.

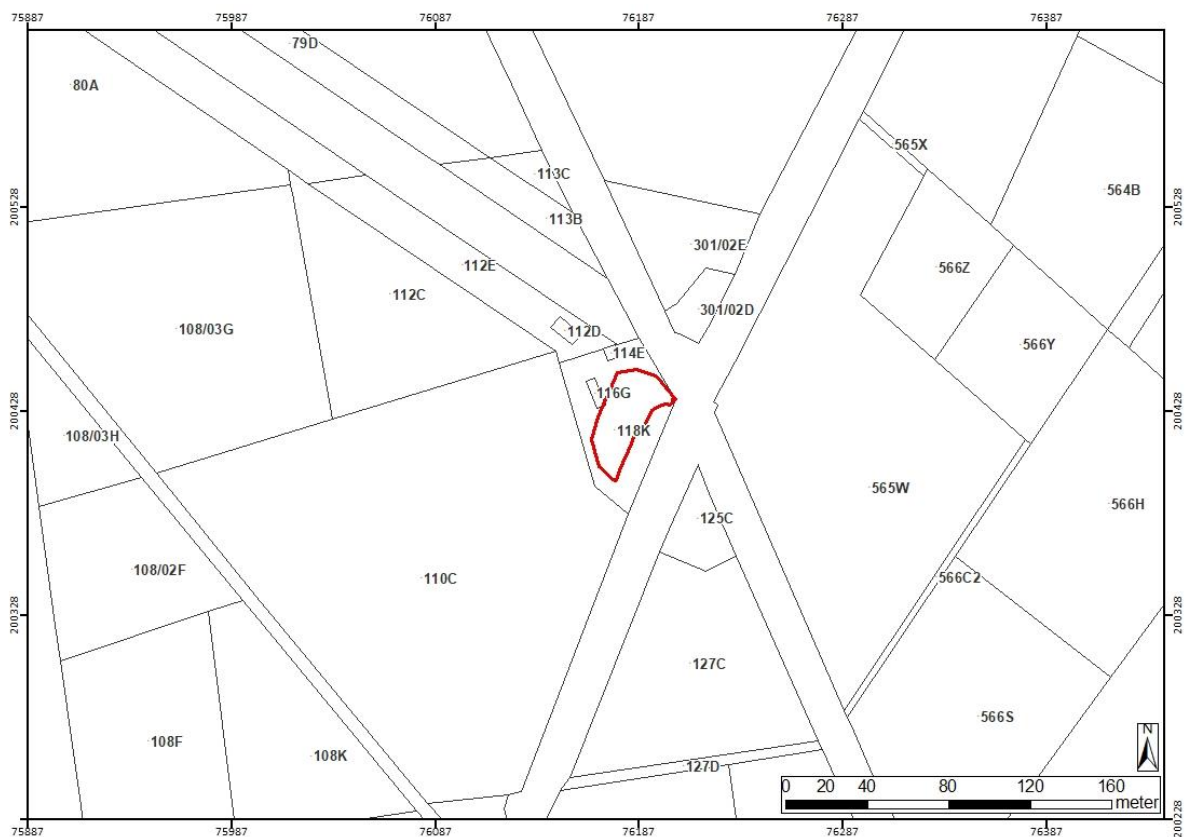




Figuur 1: Parking Aanwijs (in rood) op de topografische kaart 1/50.000. Inzet: de ligging van gemeente Beernem. (Bron: NGI, 2009).



Figuur 2: Situering van het projectgebied (rood omlijnd) op de topografische kaart (Bron: NGI, 2009).



Figuur 3: Ligging van het onderzochte gebied (rood omlijnd) op het kadaster (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2022).



Figuur 4: Situering van het projectgebied met aanduiding van de straatnamen (Bron: OpenStreetMap Foundation, 2021).



2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT

Beernem, Parking Aanwijs

Projectcode	2020J166
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog	Agentschap Onroerend Erfgoed (OE) OE/ERK/Archeoloog/2015/00001 Sofie Vanhoutte
Veldwerkleider	Korneel Gheysen OE/ERK/Archeoloog/2015/00051
Locatiegegevens van het onderzochte gebied	
Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Beernem
(Deelgemeente)	/
Referentieadres	Reigerlostraat - Heirweg - Aanwijs
Toponiem	Aanwijs
Kadastrale informatie	Beernem, 1 ^{ste} Afd., Sectie E, perceel 114E, 116G, 118K
Toevalsvondst	
Datum vondst	14/10/2020
Datum melding	16/10/2020 (melding ID 646)
Dossiernummer	ID 5877
Begin- en einddatum veldwerk	22 - 23/10/2020
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	ca. 2300 m ²
Terreinwerk	Korneel Gheysen & Elisabeth Van Besien, erkend archeologen VLM
Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal	Bert Van Nieuwenhuyse, landmeter VLM Michelien Schollier, landmeter VLM Korneel Gheysen
Tekenwerk en plannen	Korneel Gheysen
Fotografie terrein en vondsten	Korneel Gheysen
Rapportage	Korneel Gheysen

3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

3.1 ALGEMENE BEPALINGEN

Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 vermeldt het volgende in verband met toevalsvondsten, onder Hoofdstuk 5. Archeologie – Onderafdeling 4. Toevalsvondsten:

Art. 5.1.4. Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap. De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen. In voorkomend geval brengt het agentschap de zakelijkrechthouder en de gebruiker van de betrokken percelen, als ze niet de vinder zijn, en de gemeenten waar de vondsten worden gedaan ervan op de hoogte dat er vondsten zijn gedaan die vermoedelijk archeologische erfgoedwaarde hebben en wat de rechtsgevolgen daarvan zijn. De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte:

1° de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren;

2° de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen;

3° de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.

De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen.

Na het onderzoek, vermeld in het derde lid, 3°, kan het agentschap de termijn van tien dagen inkorten of verlengen. Het agentschap brengt de zakelijkrechthouder en de gebruiker daarvan per beveiligde zending op de hoogte. Na het verstrijken van de termijn zijn de zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder niet langer onderworpen aan het passiefbehoudsbeginsel voor archeologisch erfgoed voor wat betreft de gemelde vondst.

De Memorie van Toelichting van het Onroerenderfgoeddecreet vult aan:

Artikel 5.1.4. (...) De bij decreet opgelegde bewaarmogelijkheden blijven gedurende tien dagen van kracht. Gedurende deze periode beschikt de Vlaamse overheid over de nodige tijd om de noodzakelijke vaststellingen te doen of te laten doen op het terrein. De Vlaamse overheid werkt zoveel mogelijk samen met de betrokken onroerenderfgoedgemeente(n). Op basis van de terreinevaluatie kan de Vlaamse overheid de termijn van tien dagen verlengen of inkorten. Eventuele financiële tegemoetkomingen als gevolg van een termijnverlenging kunnen in uitvoeringsbesluiten worden behandeld (zoals bepaald in artikel 10.3.3). Omdat deze financiële tegemoetkomingen volledig voor rekening van de Vlaamse overheid zijn, is de Vlaamse administratie volledig voor het proces van toevalsvondsten bevoegd.

Het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 4 december 2015) vervolledigt als volgt:

Artikel 5.5.4. Met toepassing van artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en in afwijking van artikel 5.5.1 tot en met artikel 5.5.3 van dit besluit geldt voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen die volgen op een toevalsvondst en uitgevoerd worden door het agentschap, een onmiddellijke toelating.

Een toevalsvondst dient steeds op korte termijn behandeld te worden. Hierdoor beperkt de onderzoeksopdracht zich tot het evalueren van het bodemarchief en het *ex situ* bewaren van mogelijk archeologisch materiaal dat dreigt vernietigd te worden. Binnen de context van een toevalsvondst kan een voorafgaandelijk bureauonderzoek niet plaatsvinden. Dit bureauonderzoek dat de landschappelijke, bodemkundige, historische en archeologische voorkennis van de vindplaats verzamelt, is noodzakelijkerwijze na het terreinonderzoek gebeurd; de resultaten zijn in dit eindverslag opgenomen (zie punt 6).

////////////////////////////////////

3.2 DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Aangezien het hier een toevalsvondst betreft, was een voorafgaande vraagstelling niet aan de orde. Het doel van het onderzoek van een toevalsvondst beperkt zich tot inzicht verkrijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en vondsten, hun datering en indien van toepassing hun relatie en fasering, alsook het *ex situ* bewaren van de vondsten die dreigen vernietigd te worden. Voor dit eindverslag is dit onderzoek uitgebreid. De resultaten van het archeologisch onderzoek zijn bestudeerd in het licht van de archeologische voorkennis van het gebied en de historische context om te komen tot een interpretatie van de site.

3.3 RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013: *'De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap'*.

Gezien de bouwheer (Vlaamse Landmaatschappij) erkende archeologen in dienst heeft, werd in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed besloten dat de archeologen van de VLM de toevalsvondst zouden opgraven. Alle afspraken met de bouwheer verliepen via hen, in samenspraak met het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap Onroerend Erfgoed werd dagelijks gebriefd over de voortgang en inschatting van de verdere verloop van het project.

Het terreinonderzoek werd uitgevoerd op 22 en 23 oktober 2020. De bouwvoor werd afgegraven tot op de uit te graven diepte. De kraan werd ter beschikking gesteld door de aannemer. Waar noodzakelijk werd de kraan archeologisch begeleid om structuren te kunnen onderzoeken. Deze structuren werden handmatig vrij gelegd en opgeschoond, gefotografeerd, beschreven en digitaal opgemeten door de landmeter van de VLM. In de noordelijke zone van de werf waren geen vondsten of structuren aanwezig. Het onderzoek beperkte zich tot de zone langs de Heirweg.



4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

De uitvoering van dit onderzoek - de registratie en opgraving van de gemelde toevalsvondst - vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0).

Gezien het hier een toevalsvondst betreft, was er geen sprake van een vooraf bepaalde strategie.

Het terreinwerk bestond uit het begeleiden van de kraan en het registreren van eventuele archeologische sporen en structuren voor *ex situ* behoud. De aanwezige muurresten werden eerst mechanisch en handmatig vrij gelegd. Waar geen sporen of structuren aanwezig waren, werd de kraan opgevolgd tot op de eigenlijke uitvoeringsdiepte van het onthaalplein. Het vlak werd telkens aangelegd op de maximale diepte van het uit te graven cunet. Aangezien de aangetroffen structuren op uitgravingsdiepte aanwezig waren, werd niet tot onder deze niveaus gegraven. De structuren werden uiteindelijk afgebroken tot op dit niveau.

Over een oppervlakte van zo'n 2300 m² werd het terrein onderzocht. In twee zones werden structuren aangetroffen, waarbij 15 spoornummers werden toegekend, voornamelijk aan muurresten. Deze muurresten startten net onder het maaiveld tot op de af te graven diepte. De sporen werden beschreven conform de CGP, gefotografeerd, en digitaal en gegeorefereerd opgemeten met een GPS-RTK toestel in Lambert 72 door landmeter-expert Bert Van Nieuwenhuysse en Michélie Schollier. De hoogtes zijn geregistreerd in TAW (Tweede Algemene Waterpassing) met minimum GPS nauwkeurigheid. De vindplaats is uitvoerig gefotografeerd. Het terrein en de grondhopen zijn onderzocht met een metaaldetector².

Vondstenmateriaal was niet aanwezig. De gebruikte bouwmaterialen zijn opgemeten en gefotografeerd, maar vanwege de standaard formaten niet weerhouden voor selectie. Staalname was niet aan de orde.

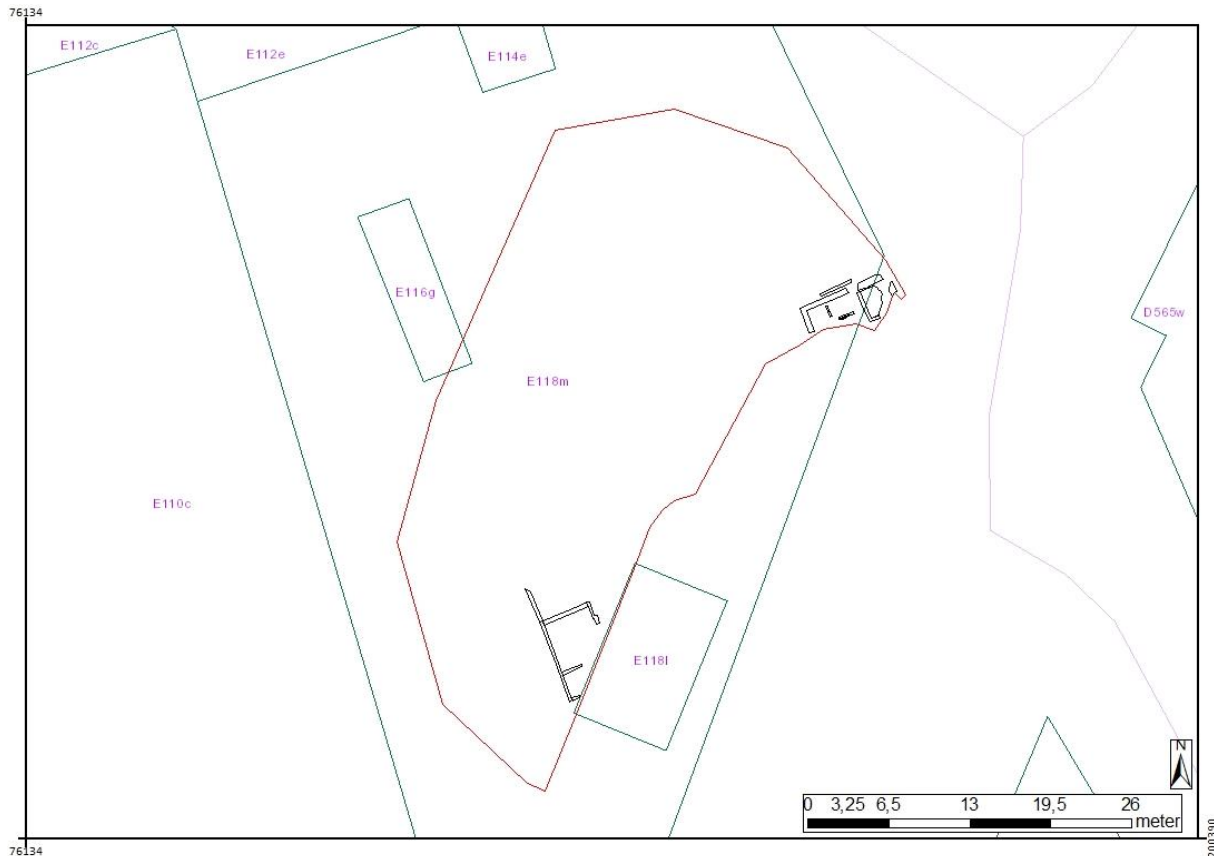
² XP Goldmaxx Power.



5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Gelet op het beperkte aantal sporen en vondsten wordt bij deze toevalsvondst een volledige verwerkingsstrategie gevolgd en wordt alles in detail uitgewerkt. Alle gegevens zijn immers noodzakelijk om tot een zinvolle conclusie te kunnen komen van deze vindplaats. Aangezien de vondsten en sporen volledig worden uitgewerkt, is een assessment binnen deze context niet aan de orde en wordt in dit rapport geen assessment-rapport opgenomen.

De studie beperkt zich tot case-gebonden onderzoeksvragen met betrekking tot de aard van de vindplaats, de datering, de relatie en de fasering van sporen en vondsten.



Figuur 5: Projectie van de aangetroffen sporen op het kadaster met aanduiding van de opgevolgde zone (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2022).

Binnen het Bulskampveld is archeologisch weinig gekend. Elke archeologische vondst kan hierdoor meer inzicht bieden in het gebruik van het gebied.

- Wat was de aard van de structuur?
- Is het mogelijk om deze structuren te koppelen aan de vroegere gekende bebouwing op de historische kaarten?
- Zijn er oudere voorlopers van de bewoning aan de kruising Heirweg - Reigerlostraat?

De toevalsvondst is aangetroffen ondanks de vrijgave na een archeologienota. Dit levert de vraag op of deze toevalsvondst via een ander programma van maatregelen had voorkomen kunnen worden.

- o Had een ander programma van maatregelen (bv. proefsleuven) een betere kenniswinst opgeleverd?
- o Zo ja, waar kan het beoordelingskader aangepast worden?
- o Zo nee, was een andere uitvoeringswijze een betere optie geweest?



6 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT

6.1 LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT

Parking Aanwijs ligt in het Domein Lippensgoed - Bulskampveld, op de hoek van de Heirweg en de Reigerlostraat (N370) te Beernem. De zone ligt in het landschapsatlas relict³ *Kasteeldomeinen Drie Koningen en Lippensgoed-Bulskampveld, Vagevuurbossen, Sint-Pietersveld en Predikherenbossen* en wordt hier gekenmerkt door de vele boscomplexen.

Op de orthofoto is duidelijk te zien dat bij de aanvang de opgevolgde zone in een beboste omgeving ligt.



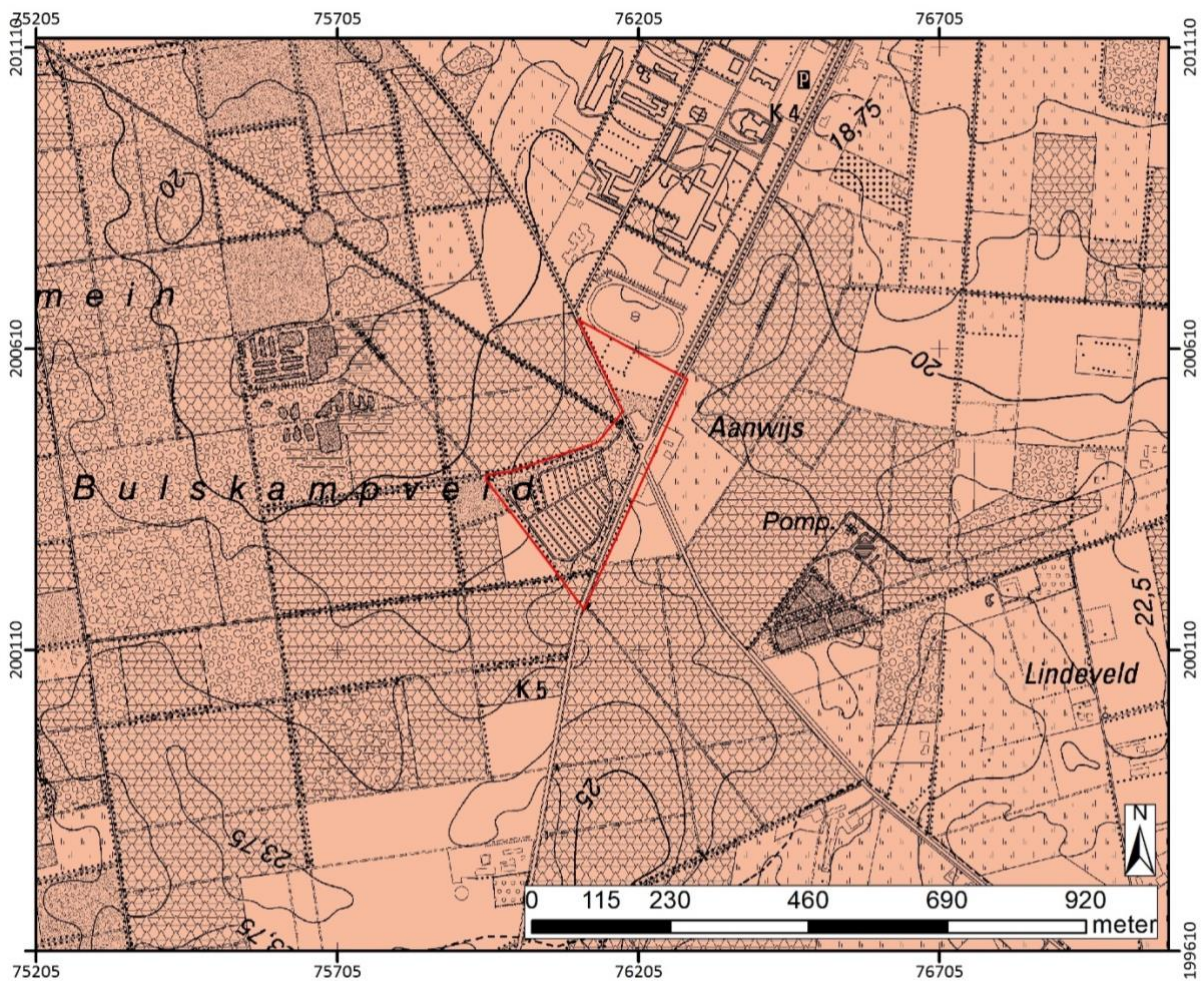
Figuur 6: Het onderzoeksgebied op de luchtfoto (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2017).

De ondergrond van het veldgebied ten zuidoosten van Brugge is gekenmerkt door een afwisseling van tertiaire zand- en kleilagen. Deze zijn nagenoeg overal bedekt door een dun quartair dek dat sterk wisselt in dikte en samenstelling. Op de heuveltoppen (cuesta's) en -wanden kan het quartair dek zeer dun zijn en zelfs ontbreken, terwijl in de depressies het quartair dek een dikte van 15 m en meer kan bereiken (bv. rond het Kanaal Gent-Brugge en in de vallei van de Rivierbeek). De tertiaire lagen liggen sub-horizontaal en hellen met een zeer geringe helling ($< 1\%$) naar het noord-noordoosten. Om die redenen ontsluiten de lagen in zuidoost-noordwestelijke richting en worden naar het noorden toe steeds jongere lagen aangetroffen⁴.

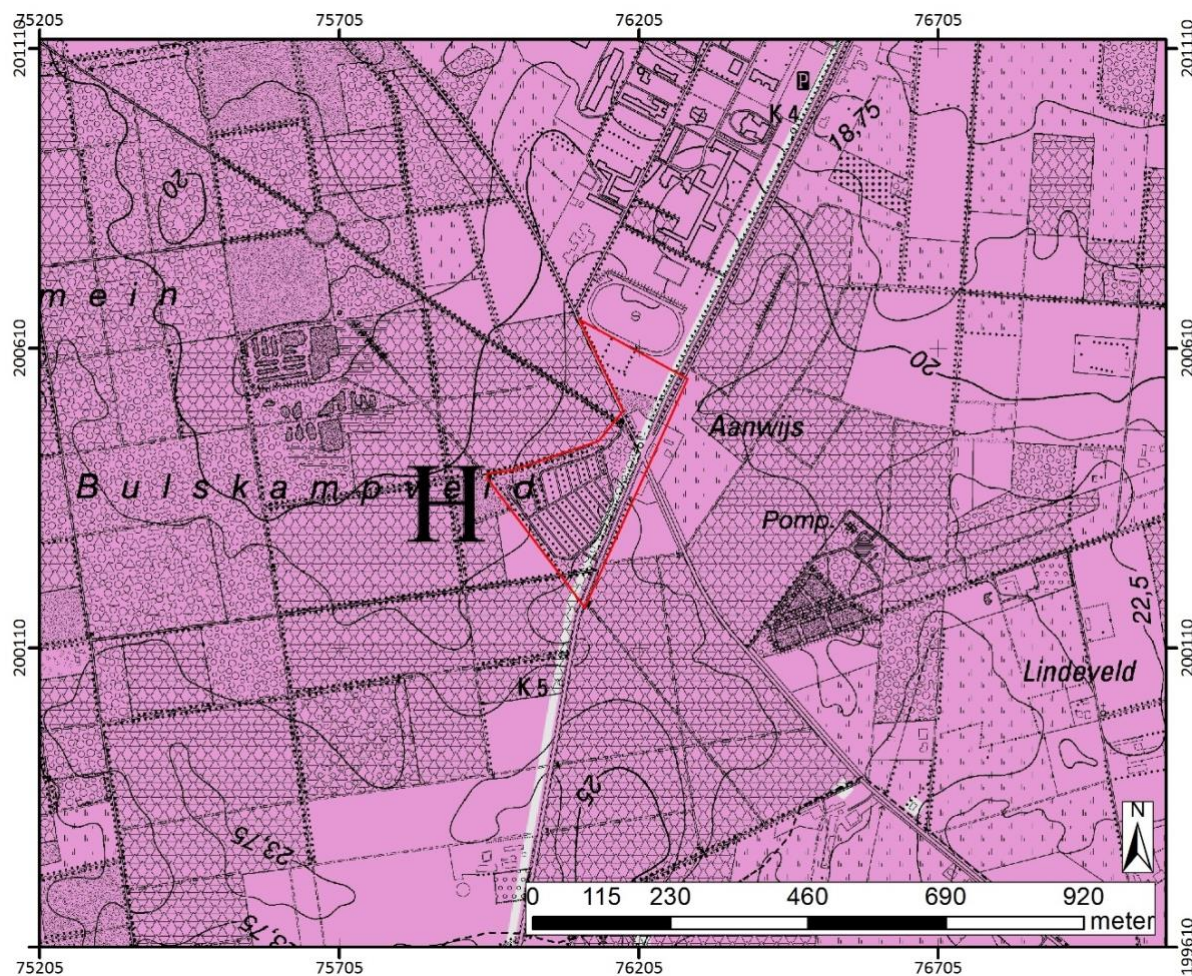
³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022.

⁴ Laquiere 2011.

Ter hoogte van Parking Aanwijs komt de Formatie van Gent, Lid van Vlierzele voor. Deze bestaat uit groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, met plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiet- en glimmerhoudend. Op de tertiaire opduiking in de zanden van Vlierzele wordt het tertiair op minder dan 0.5 m diepte aangeboord. Het is een strandafzetting van voor de ijstijden, met veldstenen en versteend hout.



Figuur 7: Tertiair-geologische kaart met het Lid van Vlierzele (Bron: DOV – Vlaanderen, 2017 (uit: Gheysen, 2018)).



Figuur 8: Quartair-geologische kaart.(Bron: DOV-Vlaanderen, 2017 (Uit: Gheysen, 2018)).

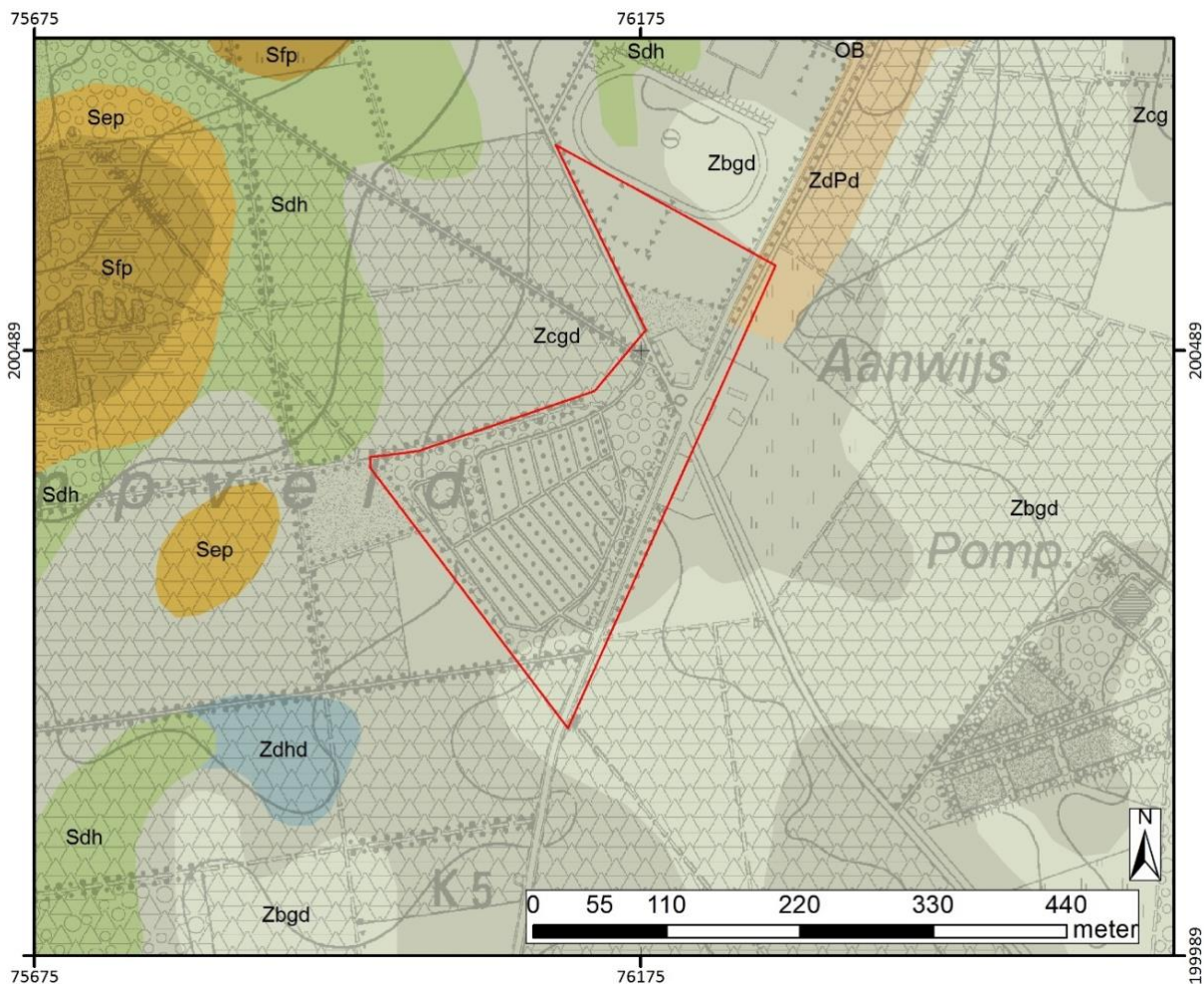
Volgens de toelichting bij de Quartairgeologische kaart⁵ bestaat het quartair dek ter hoogte van het projectgebied uit diachrone hellingsedimenten (H).

Tijdens ijstijden van het Quartair was er sterke wind en watererosie van het Tertiair materiaal, wat resulteerde in getuigenheuvels. Tijdens het Pleni- en Laat Weicheseliaan werden dekzanden afgezet door saltatie. Door de aanwezigheid van de getuigenheuvels wordt het transport van deze eolische dekzanden verhinderd, zodat de dikte van de eolische dekzanden sterk variabel is en afneemt van noord naar zuid.

In deze dekzanden was vanaf het Pleniglaciaal bodemvorming mogelijk.

⁵ Haecon & De Moor 2000.





Figuur 9: Bodemkaart (Bron: DOV-Vlaanderen, 2017 (Uit: Gheysen, 2018)).

Beernem - Het Aanwijs is een gekende site bij bodemkundigen als een waardevolle bodem, omwille van een bijzonder goed bewaarde bodemassociatie op een tertiaire getuigenheuvel, met weinig verstoring door menselijke activiteiten. Het bodemarchief gaat terug tot in het Pleniglaciaal van de laatste IJstijd. Daarnaast komen er verschillende humustypen over korte afstand voor in functie van vegetatie en voormalig bodemgebruik. Deze site ligt aan de overzijde van de N370⁶.

De bodem bestaat uit een *Zcgd*, een serie van matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Omvat podzolen met gleyverschijnselen tussen 60 en 90 cm, dus steeds duidelijk onder podzol B horizont, waardoor deze zich kon ontwikkelen. Deze podzol heeft zich waarschijnlijk ontwikkeld onder een heide, mogelijk vanaf bronstijd.

⁶ Ampe *et al.* 2006.



Figuur 10: Profiel 1 – Zcgd, het referentieprofiel Beernem – Het Aanwijs (uit: Ampe *et al.*, 2006, bijlage 4).

De rondom liggende bodems zijn lokale variaties van drainageklasse en bijhorende profielontwikkeling (*ZdPd*: matig natte zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel; *Zbgd*: droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont). Iets naar het westen toe wordt de bodem lemiger en dus ook natter (*Sfp*: zeer natte lemige zandbodem zonder profiel; *Sep*: natte lemig zandbodem zonder profiel; *Sdh*: matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont).

Ter hoogte van de vondstmelding werden bij de opmaak van de archeologienota⁷ vier landschappelijke boringen geplaatst. Twee boringen (6, 7) botsten elk tot 3 maal toe telkens op 45 tot 50 cm diepte op baksteen. De bouwvoor bestond uit een fijn, structuurloos bruin zand met baksteengruis en bouw materiaal. Boorpunt 5 was verstoord tot 65 cm diepte met baksteengruis, boomwortels en grind. Op 75 cm diepte was een grindlaagje aanwezig, gevolgd door een groen, glauconietachtig zand. Dit is te interpreteren als het diachrone afzettingsmateriaal uit het Tertiair. Boorpunt 8 tenslotte bestond uit een bruingrijze, zandige bouwvoor tot 45 cm diepte, gevolgd door een doorploegde, geelbruine zandige C-horizont. Op 50 cm diepte bestond het moedermateriaal uit geel, matig fijn zand.

⁷ Gheysen 2018.





Figuur 11: Situering van de landschappelijke boringen (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2019).

6.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

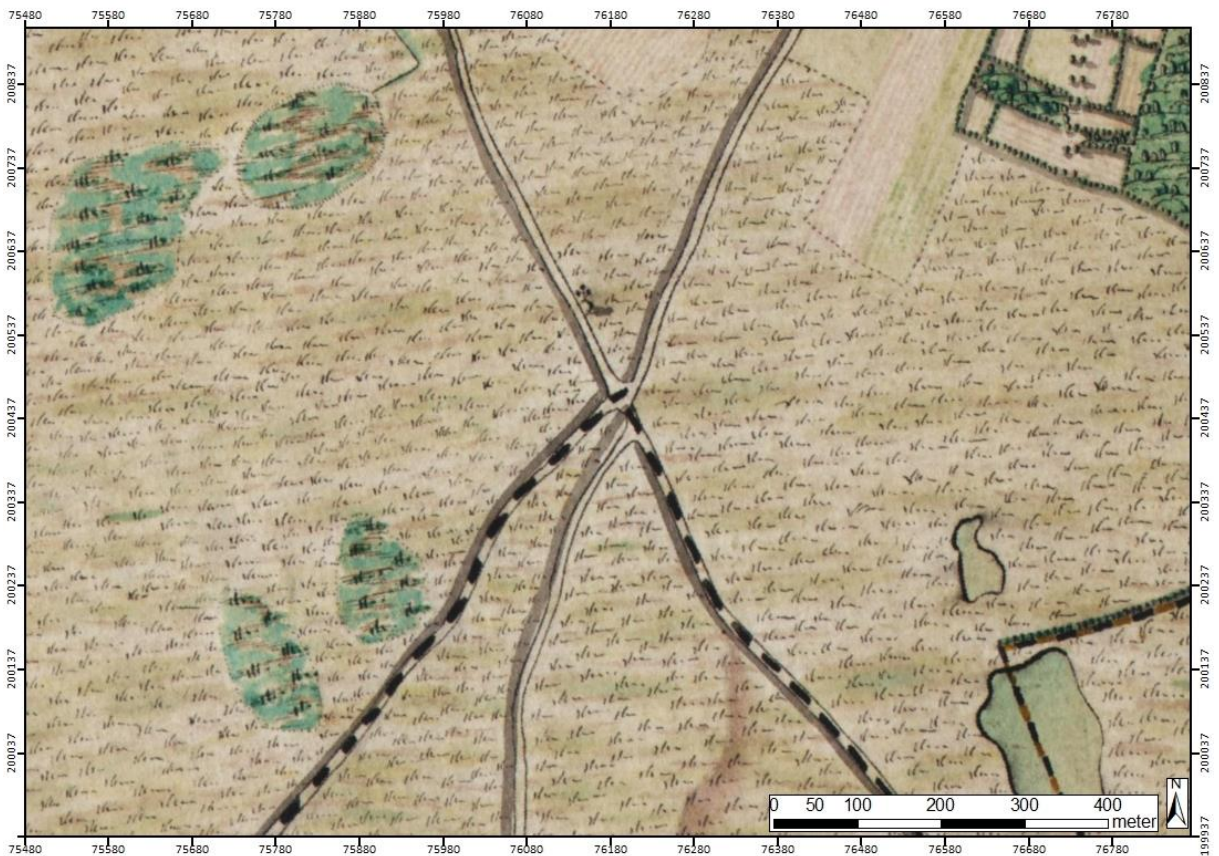
Het gebied was tijdens de middeleeuwen en tot de 18de eeuw een gemeenschappelijke grasgrond met heidevegetatie, lage struiken, heesters, en veldvijvers. Een dergelijke wastine⁸ bestond uit heide, met hierrond een bosgordel en weinig bewoning. In 1242 reisde de Doornikse bisschop de Marvis door het gebied om de parochiegrenzen af te bakenen en nieuwe parochies te stichten. De ontginning was echter geen succes en werd stilgelegd in het derde kwart van de 13de eeuw. Ook elders werden de ontginningen stilgelegd. Het gebied bleef wel in gebruik voor gabel, weiland, hooi en biezen. Turf werd ook ontgonnen. Ook viskweek in veldvijvers werd in het gebied uitgeoefend (karper). De stijgende vraag naar voedsel in de steden was hiervoor verantwoordelijk. Ter hoogte van het projectgebied worden geen veldvijvers aangeduid⁹. In de loop van de 18de eeuw kwamen de grote ontginningen terug op gang. Midden 19de eeuw is het gebied ontgonnen.

De Heirweg¹⁰ (weg in noordelijke richting) staat afgebeeld op de kaart van het Brugse Vrije (1561-1571) als verbindingsweg tussen Brugge en Beernem. Op de kaart van Ferraris staat het projectgebied aangegeven als een kruispunt van vijf wegen, in het midden van de heide, met her en der enkele bosjes en moerassen. Langs de huidige Heirweg staat een kapel aangegeven. De weg richting Hertsberge (ongeveer ter hoogte van de huidige Kasteeldreef) en de huidige Torenweg vormen de scheiding tussen de kasselrij van Kortrijk (*Châtellenie de Courtrai*) en de Brugse Vrije.

⁸ Een wastine is 'een type woeste grond die bestaat uit een mozaïek van schrale graslanden met struiken en vaak doornig struweel waar bomen konden groeien die er tegen begrazing afgeschermd waren. Het was oud bosgebied dat gebruikt werd om vee te laten grazen en dat door overbegrazing en houtgebruik degradeerde tot een gebied waar struwelen, bosjes en weide in elkaar overlopen zonder scheidingslijnen' (overgenomen van: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wastine>).

⁹ Termote, 2010.

¹⁰ De straatnamen staan aangeduid op figuur 3.



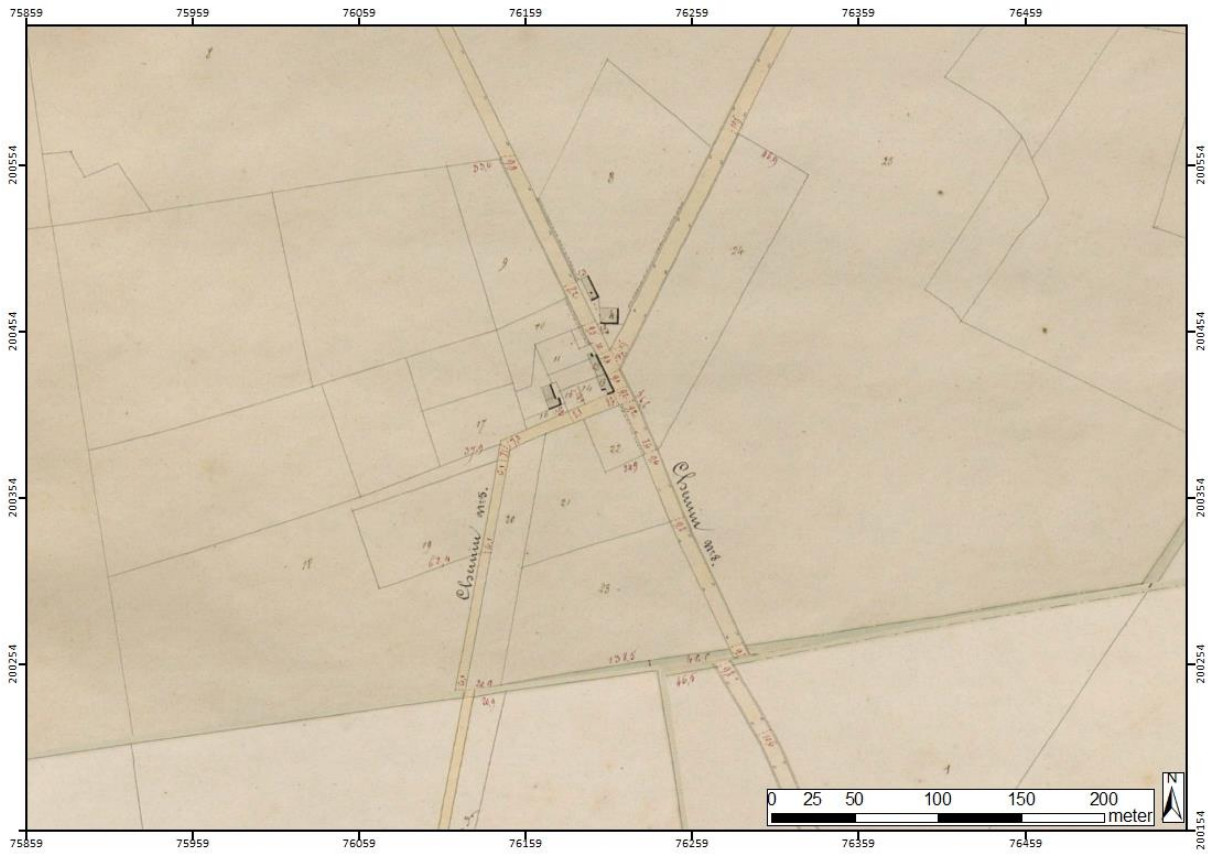
Figuur 12: De ruimere omgeving op de Ferrariskaart (1777) (Bron: Vlaanderen, WMTS Historische cartografie).

De benaming ‘Aanwijs’ zou verwijzen naar een wegwijzer, maar was ook een wijknaam en een herbergnaam. De naam wordt de eerste maal vermeld in 1832¹¹. In dezelfde periode (eind 18de-begin 19de eeuw) worden de omringende bosgronden omgezet in landbouwland, de grasgronden (heide) worden omgezet in bos. Dit gebeurt systematisch volgens een dambordpatroon, geaccentueerd door dreven.

Volgens de Atlas der Buurtwegen is al in 1840 de westelijke weg richting Hertsberge verdwenen en een groot gedeelte van het heidegebied ingericht. De Atlas toont een viertal gebouwen aan de noordzijde van de wegen. Twee staan er ter hoogte van de parking Aanwijs, twee aan de oostzijde van de Heirweg. Deze twee laatste gebouwen bestaan nog steeds.

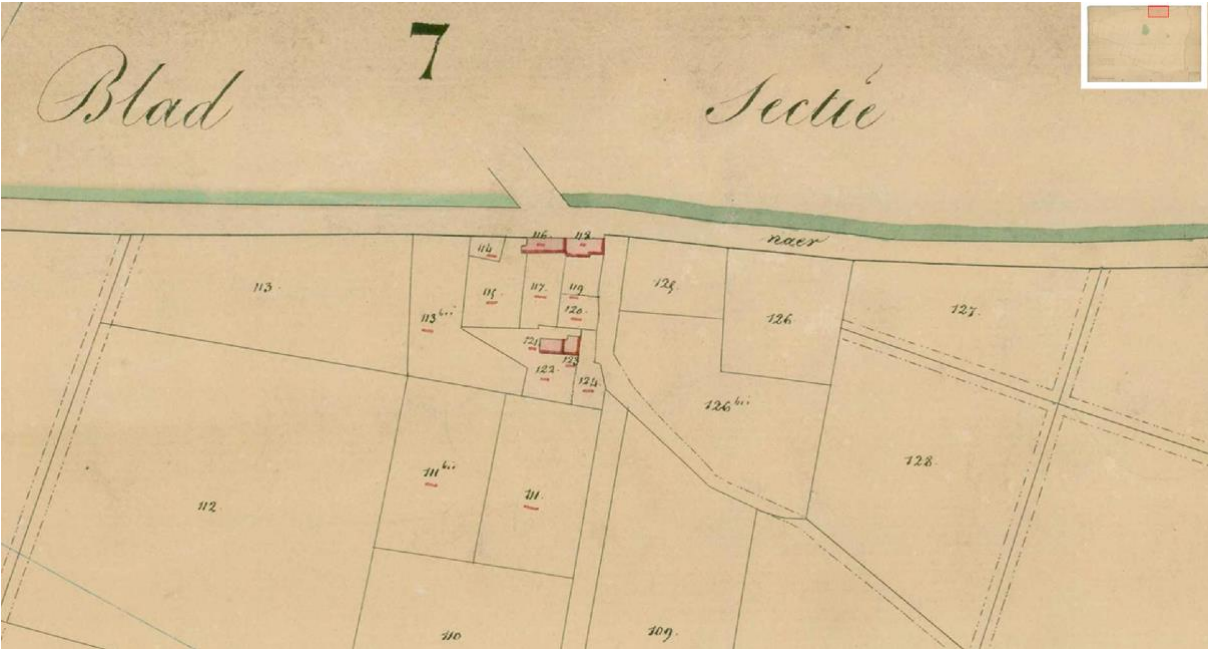
¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020.





Figuur 13: De ruimere omgeving de op Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (Bron: Vlaanderen, WMTS Historische cartografie).

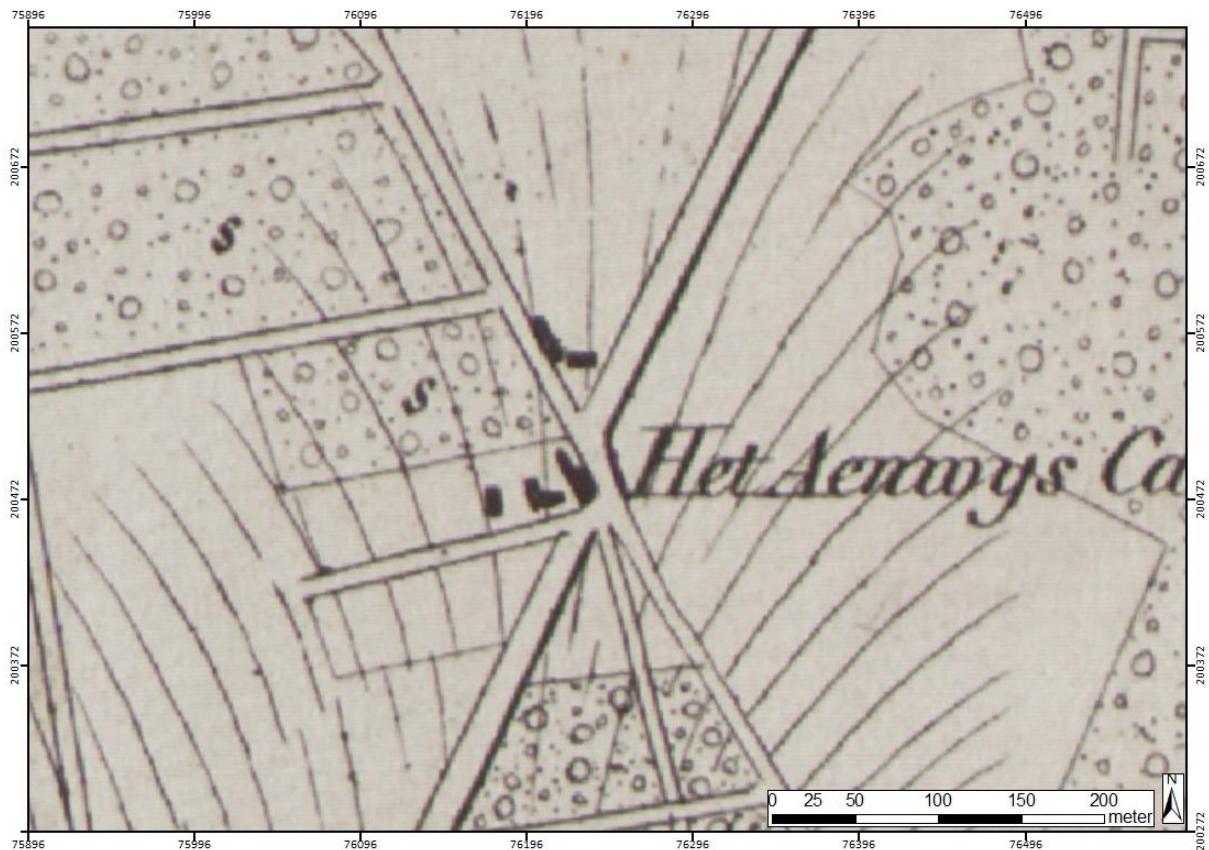
Op het primitief kadaster (1830-1834) zien we hetzelfde beeld.



Figuur 14: De bebouwing ter hoogte van het kruispunt in 1830-1834 (Bron: Kadaster. Primitief plan, West-Vlaanderen, Beernem Sectie E © Rijksarchief).



De Vandermaelenkaart (1846 – 1872) toont de aanwezigheid van een vijftal gebouwen en de aanleg van het drevenpatroon. Het gehucht staat aangegeven als *Het Aenwys Cab*. Ook de Popkaart geeft een gelijkaardig beeld aan.



Figuur 15: De ruimere omgeving op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (Bron: Vlaanderen, WMTS Historische cartografie).

De kruising is een historisch belangrijk kruispunt waar vier wegen samen kwamen. Op elke hoek stond er bebouwing. Nabij het kruispunt was de vierschaar van de heerlijkheid 'zotschore' met haar galg gelegen. De bebouwing bestond uit vier statige woningen, twee herbergen, een tweewoonst met een kruidenierswinkel en een groot huis dat in de 19de eeuw nog dienst deed als gastenverblijf voor de bezoekers van de zogenaamde 'Rode rokjes', het latere Psychiatrisch Centrum (PC) Sint-Amandus. Dit centrum werd in 1928 opgericht door de Broeders van Liefde in de voormalige hervormingsschool voor meisjes, gebouwd in 1853¹².

Het kruispunt verandert van configuratie bij de rechtekking van de Reigerlostraat en omvorming naar N370. Ten westen van de huidige Heirweg/Torenstraat wordt de Reigerlostraat recht getrokken en gaat gedeeltelijk over het oostelijk gebouw. Op de kruising met de Heirweg werd een pijlerkapelletje gebouwd ter ere van Maria in 1954. Mogelijk is dit het moment van de rechtekking. Op historisch fotomateriaal (panchromatische luchtfotografie 1971) is nog bebouwing aanwezig ter hoogte van de huidige parking het Aanwijs. Op de luchtfoto's 1979 - 2003 is de parking reeds aangelegd en is van de bebouwing niets meer terug te vinden.

Navraag bij de gemeente leverde geen bijkomende gegevens op¹³ over de hier aanwezige bebouwing.

¹² Van Craenenbroeck *et al.* 2003.

¹³ Noch Ruimtelijke Ordening Beernem, noch dienst cultuur, erfgoed en bibliotheek kon hier meer info over verschaffen.





Figuur 16: De ruimere omgeving op de orthofoto van 2017 (Bron: Vlaanderen, 2017, WMTS Historische Cartografie).



Figuur 17: Het projectgebied (in rood) net voor de aanvang van de graafwerken in 2020 (Bron: Vlaanderen, 2020, WMTS Historische Cartografie).





Figuur 18: Het projectgebied (in rood) net na de heraanleg (Bron: Vlaanderen, 2020, WMTS Historische Cartografie).

In het gebied zijn er geen archeologische waarnemingen bekend. Ook rondom zijn de archeologische waarnemingen zeer beperkt. In een straal van 2 km komen weinig waarnemingen voor. Dit heeft deels te maken met de archeologische opvolgingen in het gebied. De omgeving bestaat hoofdzakelijk uit bos en landbouwzones zonder bouwactiviteit. Het gebied ligt op de rand van het natuurinrichtingsproject Biscopveld. In dit project werden archeologische opvolgingen uitgevoerd ten gevolge van plagwerken¹⁴. Behalve landbouwsporen (drainagegreppels, rabatten, perceelsgrachten) werden geen archeologische sporen aangetroffen. Ter hoogte van de Bosbessendreef in Hertsberge is in 2017 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor de aanleg van een bufferbekken¹⁵. In deze zone lag (het restant van de bedijking rond) een veldvijver. Een ¹⁴C-datering wijst er samen met de historische gegevens op dat het gebied vanaf het einde van de 17de en vooral vanaf de 18de eeuw in onbruik raakte¹⁶.

De ruimere omgeving lijkt hiermee een recentere geschiedenis te hebben van 19de eeuwse ontginningen.

¹⁴ Gheysen 2019.

¹⁵ Herremans *et al.* 2017.

¹⁶ Laloo 2020.



7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

De totale oppervlakte van de afgraving bedroeg 2300 m², waarbij in twee zones archeologische sporen werden aangetroffen. Zone 1 had een oppervlakte van 40 m², zone 2 een oppervlakte van 65 m². Het vlak werd aangelegd op de afgravingsdiepte van de ontworpen werken op 21,7 m +TAW. Het oorspronkelijke maaiveld lag ter hoogte van de Reigerlostraat (N370) op een hoogte van 22,30 m + TAW. Centraal ligt het oppervlak op 22,11 m + TAW, en aan de noordzijde 21,93 m +TAW.

7.1 BODEMKUNDIGE SITUATIE

Gezien de beperkte omvang van de toevalsvondst werden geen specifieke bodemkundige waarnemingen gedaan. Het maken van bodemkundige referentieprofielen was binnen de context van het terreinonderzoek niet van toepassing.

Volgens de bodemkaart (zie *Infra: 6.1*) ligt de onderzoekszone op een *Zcgd*, een serie van matig droge zandbodems met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Deze droge zandbodems omvat podzolen, met hieronder gleyverschijnselen tussen 60 en 90 cm. Het algemene referentieprofiel is hiervan terug te vinden aan de overzijde van de N370¹⁷.

Het terrein is echter vergraven. Uit de eerdere boringen bleek de bouwvoor minstens 45 cm dik te zijn. De bouwvoor bestaat uit een fijn, bruin zand, gemengd met baksteengruis, basalt, ... Hieronder is een geel, fijn zand aanwezig, wat vrij snel overgaat in een kleiig zand (Tertiair materiaal).

Dit werd bevestigd bij de opvolging van de werken. De bodemopbouw bestond uit een humeuze, donkerbruine laag gemengd met bouwpuin van minstens 60 cm aan de zuidzijde (zijde Reigerlostraat). Op een 20 m van de rand van de werkput kwam het moedermateriaal tevoorschijn, bestaand uit een vrij grof kleiig zand. De bodem was hier sterk geturbeerd door boomwortels.

7.2 SPOREN EN STRUCTUREN

In twee ruimtelijk gescheiden zones werden archeologische structuren aangetroffen. De structuren bestonden uit opgaand bakstenen muurwerk en waren bewaard tot net onder het maaiveld.

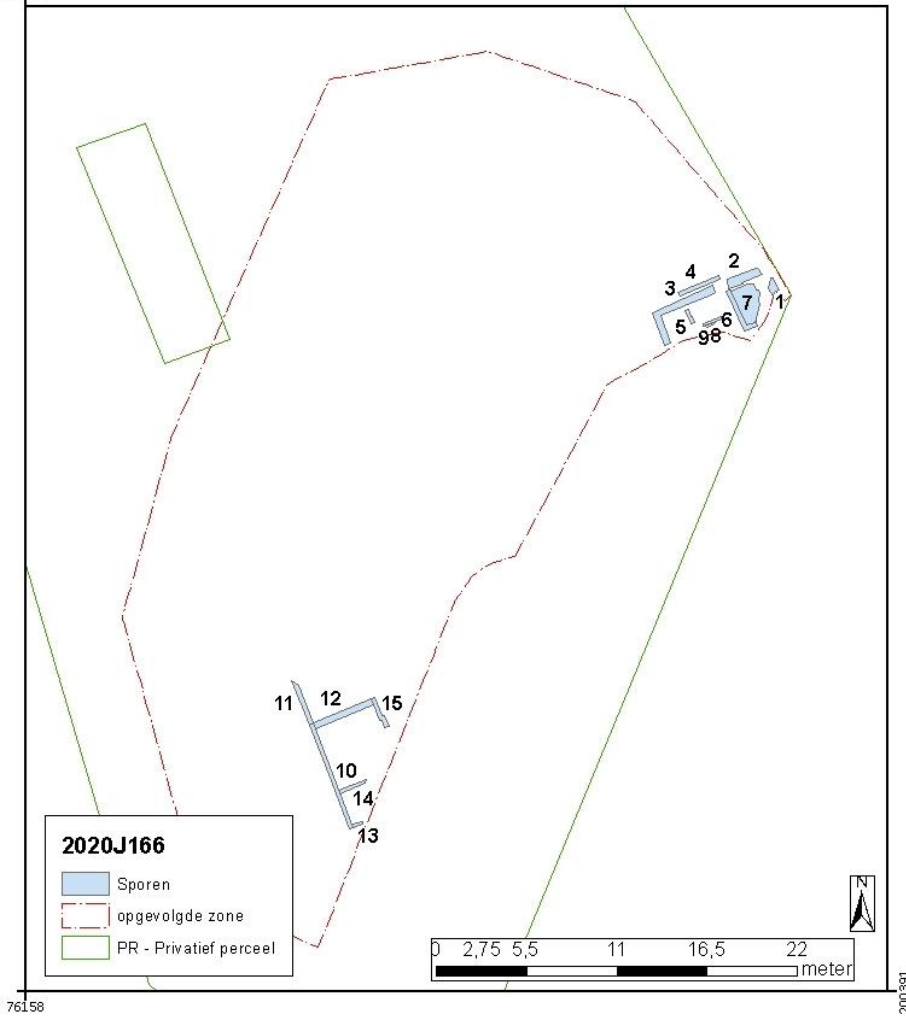
De structuren zijn aangetroffen in een zone net naast de kruising Reigerlostraat - Heirweg en in een zone een 30-tal meter verder zuidwestwaarts.

In de eerste zone werd de oudste structuur, bestaande uit enkele muren en twee vloertjes, doorsneden door een tweede structuur, die waarschijnlijk te plaatsen is begin 20ste eeuw. In de tweede zone was een begin 20ste-eeuwse gebouwstructuur gedeeltelijk aanwezig. Tussen beide zones was een grote, verstoorde zone, met veel recent baksteenpuin, maar hier was geen structuur in te herkennen.

¹⁷ Dit referentieprofiel wordt uitvoerig beschreven in Ampe *et al.*, 2006, bijlage 4.



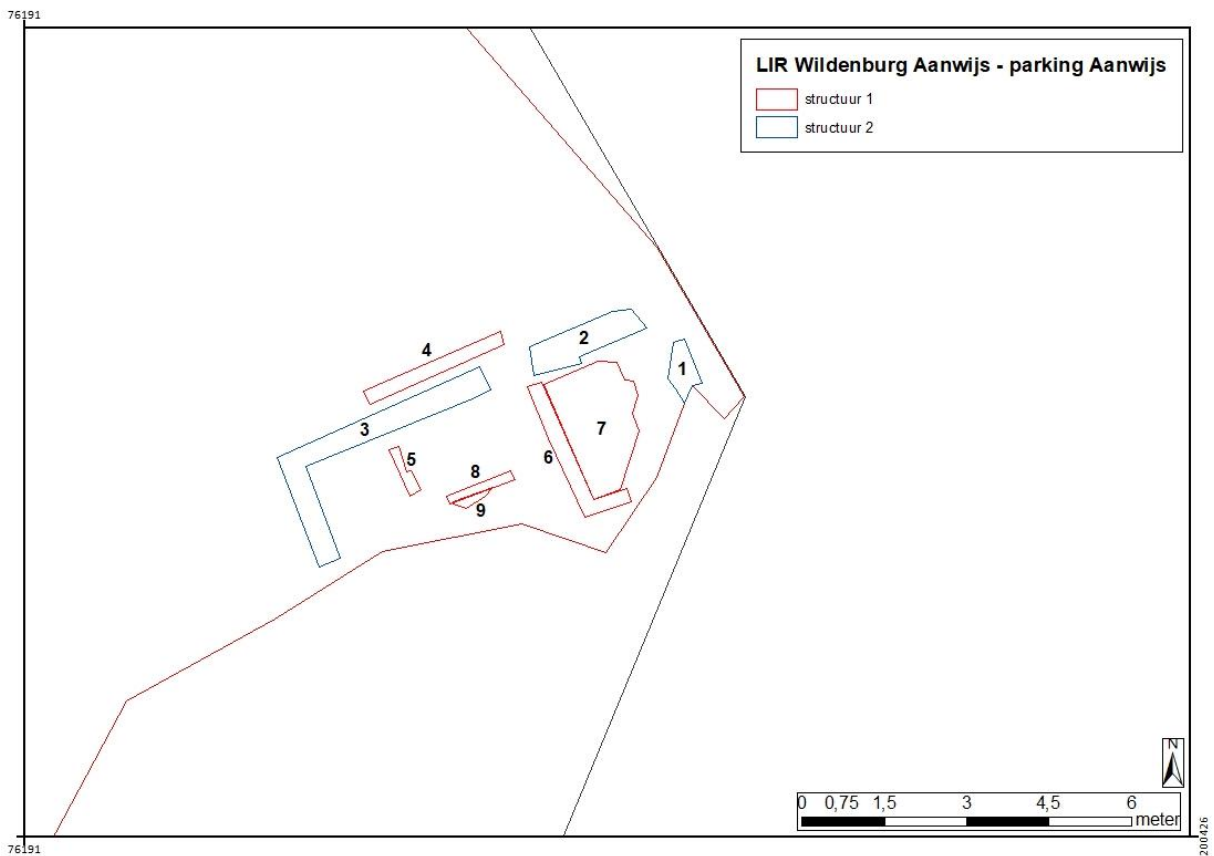
76158



Figuur 19: Alle - sporenkaart, geprojecteerd op het kadasterplan (Bron: Informatie Vlaanderen, 2020)).



Zone 1 lag aan de rand van de N370 en de oorspronkelijke Heirweg. In zone 1 werden 9 spoornummers toegekend, en twee structuren herkend.



Figuur 20: overzichtskartaal structuur 1 en 2 (Bron: VLM).



Figuur 21: Overzichtsfoto zone 1 – structuur 1 en 2 (Bron: VLM).



Structuur 1 bestaat uit 3 sporen (spoor 1 t/m 3).

- Spoor 1 was noord-zuid gericht en liep onder de N370 verder door. Het spoor was een bakstenen muur, gemaakt uit mechanische, rode hard gebakken bakstenen (formaat 6x7x19 cm). De bakstenen waren gevoegd met een grijswitte mortel. De muur was 5 stenen in opbouw bewaard, met een totale lengte van 85 cm, breedte van 51 cm en hoogte van 40 cm. Een funderingsrand van 4 cm breed is aanwezig. De noordelijke hoek van de muur was afgebroken voor de aanleg van een recentere elektriciteitskabel.
- Spoor 2 stond in een loodrechte hoek op spoor 1, maar tussen beide was de elektriciteitskabel aanwezig. Spoor 2 was eveneens een bakstenen muur, 221x51x40 cm, bestaande uit rode bakstenen (formaat 9x6x23 cm). De muur was 6 lagen hoog bewaard, en verbreedde getrapt naar onderen toe. De lagen wisselen elkaar af met leggers en koppen per laag. De muur was gedeeltelijk verzakt.
- Spoor 3 stond in het verlengde van spoor 2. Deze muur, bestaand uit dezelfde bakstenen als spoor 2, was 48 cm in opstand bewaard, 4 m lang en 52 cm breed. Aan de westkant is deze muur recht afgewerkt. De muur maakt aan de westzijde een hoek van 90 en een daar bewaarde lengte van 215 cm.



Figuur 22: Spoor 1 (Bron: VLM).





Figuur 23: Spoor 2 (Bron: VLM).



Figuur 24: Overzicht van spoor 3 (Bron: VLM).

Structuur 2 bestaat uit sporen 4 t/m 9.

- Het metselverband bestond afwisselend uit een laag koppen en een laag strekken en gevoegd met een kalkmortel.
- Spoor 4 was een muurtje, bestaand uit rode bakstenen met baksteenformaat 21x5,5x10 cm. De stenen waren gevoegd met kalkmortel. De binnenzijde (zuidzijde) van de muur was bepleisterd met een witte pleister. De muur is gedeeltelijk uitgebroken en staat evenwijdig met spoor 2. De muur heeft een bewaarde lengte van 207 cm op 25 cm, op 33 cm hoog.
- Spoor 5 is identiek aan spoor 4 en vormt hiermee een rechte hoek, maar is ruimtelijk onderbroken van spoor 4 door spoor 3. De bewaarde lengte bedraagt 92x25 cm.
- Spoor 6, evenwijdig met spoor 5 en dwars op spoor 4, is - gezien de bepleistering aan beide zijden - een binnenmuur. De muur is 260 m lang, 25 cm breed, 35 cm hoog bewaard. Aan de zuidzijde maakt de muur een rechte hoek naar het oosten en verdwijnt in de rand van de onderzoekszone (lengte 92 cm). Ook deze muur is doorbroken door spoor 2.



- Spoor 7 is een vloertje uit rode plavuizen. De grootte van de plavuizen is 13x13cm, 2 cm dikte. De vloer is aangelegd in zavel en ligt op een TAW-hoogte van 21,72 m + TAW (1,5x2,3 m bewaard oppervlak).
- Aan de rand van de werkput kwam spoor 8 tevoorschijn. Spoor 8 is een enkelsteense muur (binnenmuur) van 1,2 m lang, 12 cm dikte en 12 cm hoog. Tussen spoor 4 en 8 is een deurgat aanwezig. De muur, evenwijdig met spoor 4, is aan beide zijden blauwig (?) bepleisterd.
- Aansluitend op spoor 8 is een vloertje uit blauwe hardsteen aanwezig (spoor 9). Spoor 9 bestaat uit 5 stenen (30x30 cm), maar verdwijnt in de sleufwand. Spoor 9 ligt op een hoogte van 21,71 m + TAW.



Figuur 25: Spoor 4 (Bron: VLM).





Figuur 26: Spoor 5 (Bron: VLM).



Figuur 27: Spoor 6 (muurwerk) en spoor 7 (vloer) (Bron: VLM).



Zone 2:

In de tweede zone was een laat 19de- of begin 20ste-eeuwse gebouwstructuur aanwezig. Deze **structuur 3** bestond uit zes sporen (spoor 10 t/m spoor 15). De muurtjes waren opgebouwd uit een dubbele steen (formaat baksteen: 10x6,5x20 cm), gevoegd met zandmortel en hersteld met witte kalkmortel. De muurtjes waren 5 stenen hoog bewaard en gefundeerd op zand op een hoogte van 21,8 m + TAW. De muren hadden een dikte van 25 cm en vormden kamers van ca. 4x4 m.

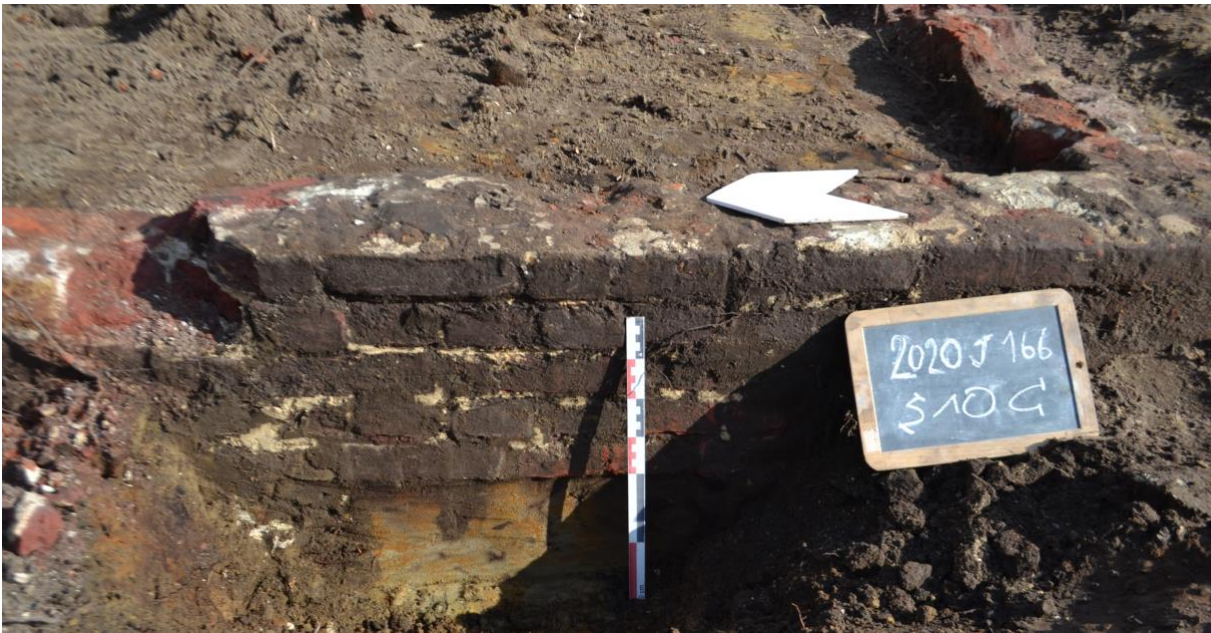
Spoor 10 had een bewaarde lengte van 6,8 m op 0,2 m breed. Spoor 15 lag evenwijdig met spoor 10 (1,9x0,2 m) Dwars op spoor 10 waren de muurtjes spoor 13 (0,60x0,2 m) en spoor 14(1,8x0,2 m) tussen gezet. Spoor 12 is een uitbraakspoor, evenwijdig met 13 en 14, tussen spoor 14 en spoor 15 en kan als een afsluiting van een kamer worden geïnterpreteerd. De lengte van het uitbraakspoor is 3,8 m.

Spoor 11 tenslotte is een recenter muurtje, bijgezet in het verlengde van spoor 10. De bewaarde lengte bedraagt 3,8 m op 0,22 m. Het muurtje was nog één steen hoog bewaard, rechtstreeks gefundeerd op zand. De baksteen had een formaat van 10x6,5x22 cm, en was gevoegd met cementmortel.

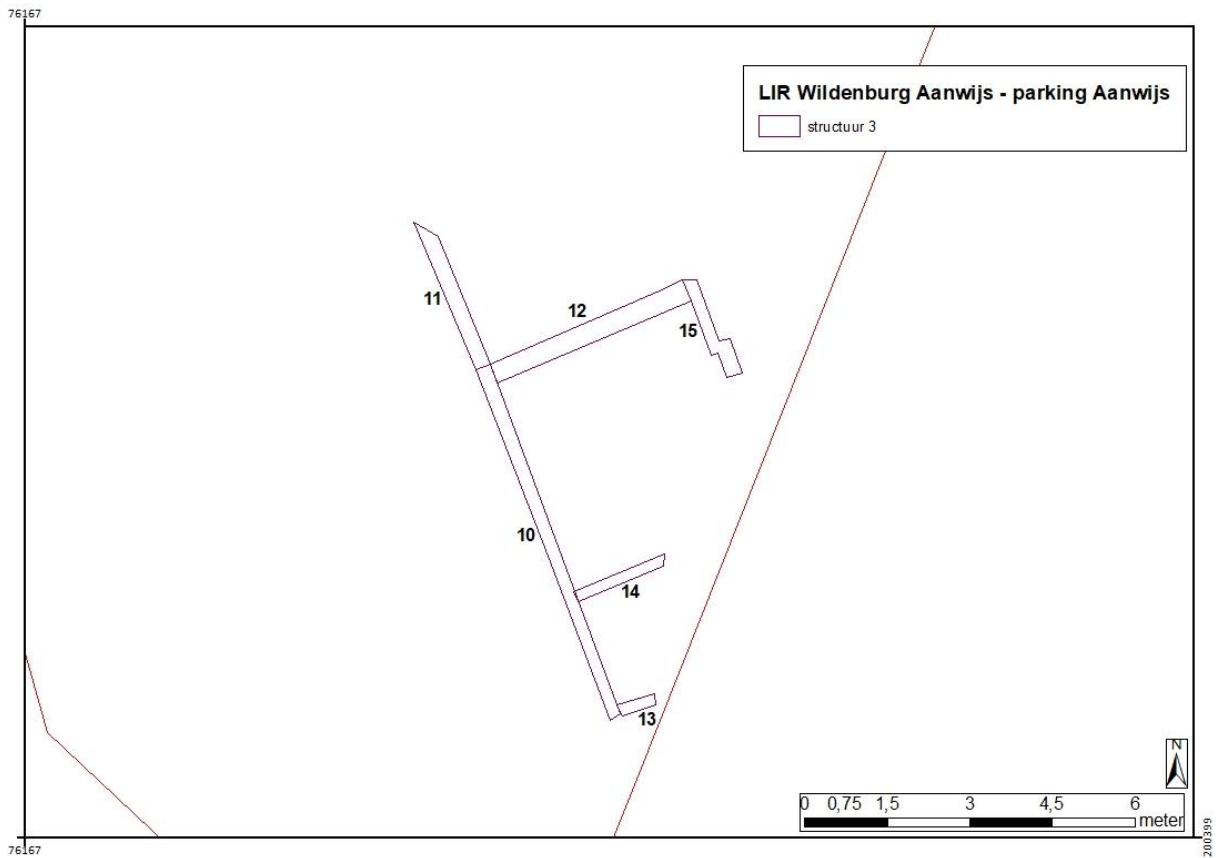


Figuur 28: Overzichtsfoto zone 2 (Bron: VLM)





Figuur 29: Detail van muur spoor 10 en aanzet van spoor 11 (rode baksteen) (Bron: VLM).



Figuur 30: Overzichtsplan van structuur 3 (Bron: VLM).



7.3 VONDSTEN

De zones en structuren bevatten geen vondsten. Dit is vrij opvallend, aangezien hier toch een bewoningssite werd aangesneden waar gedurende 200 jaar bewoning aanwezig was. Tussen de beide structuren was een zone opgevuld met baksteenpuin.

Gezien de standaardafmetingen van de bakstenen werden deze niet weerhouden voor selectie.

7.4 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De gevonden structuren komen min of meer overeen met de gebouwen aanwezig op de Atlas der Buurtwegen uit 1840.

Structuur 2 in zone 1, vormt de resten van drie kamers. De meest noordwestelijke kamer wordt gevormd door spoor 4, 5, 8 en 6. De relatief kleine kamer heeft een grootte van 2,1 op 2,6 m. Vanuit deze kamer is er een doorgang naar een zuidelijke kamer. De scheidingsmuur, spoor 8, is een niet-dragende binnenmuur (enkelsteens). Het fragmentair bewaarde vloertje (spoor 9) bestaat uit enkele blauwe hardstenen tegels, en ligt op een hoogte van 21,7 m TAW. Deze kamer ligt grotendeels onder de N370, maar loopt waarschijnlijk over de volledige breedte van het gebouw, gezien de rechte hoek op de kop van de muur spoor 6.

Spoor 6 is een dragende binnenmuur, gezien de breedte en de bepleistering aan beide zijden. Aan de oostelijke zijde is een vloertje uit plavuizen aanwezig (spoor 7). De grootte van deze kamer kon niet achterhaald worden.

Of er een doorgang was van de noordwestelijke naar de noordoostelijke kamer, en van de noordoostelijke naar de zuidelijke kamer, kon niet achterhaald worden - structuur 1 doorbrak de muren op verschillende plaatsen.

Na verloop van tijd was structuur 2 niet meer functioneel en werd grondig gesloopt, ergens in het begin van de 20ste eeuw op basis van de baksteenformaten en mortel. Structuur 1, een gebouw met buitenlengte van 7,7 m, kwam hiervoor in de plaats. Na de sloop van deze structuur, waarschijnlijk rond 1954 voor het verleggen van de Reigerlostraat, werd het gebouw doorsneden door nieuwe leidingen.

Structuur 3 wordt geïnterpreteerd als de resten van een laat-negentiende of vroeg twintigste-eeuwse structuur. Deze structuur was zwak gefundeerd, en vormde mogelijk een erfafsluiting van structuur 2.

7.5 SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Ter hoogte van Parking Aanwijs zijn tijdens de werken de funderingen aangetroffen van drie verschillende structuren. De structuren weerspiegelen de opbouw van de site vanaf midden 19de eeuw (structuur 2), zoals zichtbaar op de Atlas der Buurtwegen. Rond 1840 waren ter hoogte van de kruising tussen de Reigerlostraat en de Heirweg 4 gebouwen aanwezig, waarvan 2 nog steeds bestaan. Deze kruising lag iets verder naar het zuiden, aan de andere zijde van het hier aangetroffen gebouw. De resten van het aangetroffen gebouw bestaan uit drie kamers. De meest zuidelijke kamer had een vloer van blauwe hardsteen, en ligt grotendeels onder de huidige Reigerlostraat. Eén kamer had een vloertje uit plavuizen. Het laatste kamertje was zeer klein, slechts 5,45 m².

In het begin van de twintigste eeuw voldeed dit gebouw niet meer en werd een nieuw gebouw gezet. Ook dit gebouw ligt grotendeels onder de huidige Reigerlostraat. Mogelijk werd dit nieuwe gebouw (structuur 2) gebouwd gelijktijdig met de oprichting van het Psychiatrisch Centrum Sint-Amandus in 1928.

Structuur 3 tenslotte kan gezien worden als de afsluiting van een woonerf.

Structuur 2 werd afgebroken bij de rechttrekking van de Reigerlostraat of N370 in 1954. Wat restte van structuur 3 werd ten laatste genivelleerd bij de aanleg van parking Aanwijs in 1971.



7.6 ONDERZOEKSVRAGEN:

Informatie bewoning Bulskampveld:

- *Wat was de aard van de structuur?*
De structuur bestaan uit woonstructuren uit drie verschillende periodes, met name midden-negentiende eeuw, vroeg-twintigste eeuw en eind-negentiende-begin twintigste eeuw.
- *Is het mogelijk om deze structuren te koppelen aan de vroegere gekende bebouwing op de historische kaarten?*
Ja, structuur 1 komt *grosso modo* overeen met de bewoning op de Atlas der Buurtwegen. Structuur 3 staat ongeveer op dezelfde plaats als op de Atlas der Buurtwegen.
- *Zijn er oudere voorlopers van de bewoning aan de kruising Heirweg - Reigerlostraat?*
Oudere voorlopers zijn niet aangetroffen. Ook in het archief zijn hier geen gegevens over terug te vinden.

Procedures VLM:

- *Had deze toevalsvondst via een ander programma van maatregelen had voorkomen kunnen worden?*
- *Had een ander programma van maatregelen (bv. proefsleuven) een betere kenniswinst opgeleverd?*
Bij de archeologienota werd een verstoorde laag vast gesteld in een beboste zone. Uit de archeologienota was duidelijk gebleken dat hier een negentiende-eeuwse bebouwing aanwezig was. Voorlopers waren niet gekend.
Omdat de werken niet dieper zouden komen dan deze verstoorde laag, was er vanuit gegaan dat er geen verdere impact op archeologie zou zijn. Toch zijn nog bewaarde funderingen aangetroffen. Deze funderingen waren niet uitgebroken, maar afgebroken tot net onder maaiveldniveau.
Dit zou door middel van proefsleuven beter gedocumenteerd zijn, maar achteraf vrijgegeven: er is te weinig kans op kenniswinst aanwezig om een opgraving van de site te verantwoorden.
- *Waar kan het beoordelingskader aangepast worden?*
Het beoordelingskader kan behouden blijven.

8 SAMENVATTING

Bij de heraanleg van Parking Aanwijs te Beernem werd een toevalsvondst aangetroffen. Deze toevalsvondst bestond uit drie structuren, te dateren in de tweede helft van de negentiende eeuw en vroeg twintigste eeuw. Deze structuren werden zo goed als mogelijk gedocumenteerd en beschreven.



9 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020: *Aanwijs* [online]. <https://id.erfgoed.net/themas/12286> (geraadpleegd op 14 oktober 2022).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Kasteeldomeinen Drie Koningen en Lippensgoed-Bulskampveld, Vagevuurbossen, Sint-Pietersveld en Predikherenbossen* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135178> (geraadpleegd op 14 oktober 2022).

AMPE C. *et al.* 2006: *Project waardevolle bodems in Vlaanderen*. Brussel: Vlaamse Overheid, departement Leefmilieu, Natuur en Energie, dienst Land en Bodembescherming.

GHEYSEN K. 2018: *Archeologienota 6213 - Wildenburg Aanwijs (Beernem)*. Brussel: Vlaamse Landmaatschappij [online] <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6213> (geraadpleegd op 14 oktober 2022).

GHEYSEN K. 2019: *Natuurinrichting Biscopveld - Bornebeek. Archeologisch onderzoek 2016/267*. Brussel: Vlaamse Landmaatschappij.

HAECON & G. DE MOOR 2000: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart - Kaartblad 13 Brugge*. Brussel: Vlaamse Overheid - dienst Natuurlijke Rijkdommen.

HERREMANS D. *et al.* 2017: *Wingene Vorsevijvers. Archeologienota: verslag van resultaten*. Gent: Ghent Archaeological Team bvba [online] <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6556> (geraadpleegd op 14 oktober 2022).

LAQUIERE J. 2011: *Natuurinrichting Biscopveld. Projectrapport*. Brugge: Vlaamse Overheid.

LALOO P., 2020: *Wingene Vorsevijvers. Verslag van resultaten verdere verwerking 2017C357*. Gent: Ghent Archaeological Team bvba [online] <https://id.erfgoed.net/archeologie/notes/14576> (geraadpleegd op 14 oktober 2022).

TERMOTE J. 2010: *Historisch-geografisch onderzoek naar het voorkomen van de voormalige veldvijvers in het Bulskampveld en de mogelijkheden van herstel in het natuurinrichtingsproject Biscopveld*. Brussel: Vlaamse Landmaatschappij.

VAN CRAENENBROECK W. *et al.* 2003: *75 jaar Sint-Amandus: gedenkboek ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Sint-Amandusinstituut Beernem*, Beernem.



10 BIJLAGEN

10.1 LIJST VAN PLANNEN EN KAARTEN

Figuur 1: Parking Aanwijs (in rood) op de topografische kaart 1/50.000. Inzet: de ligging van gemeente Beernem. (Bron: NGI, 2009).	6
Figuur 2: Situering van het projectgebied (rood omlijnd) op de topografische kaart (Bron: NGI, 2009).	6
Figuur 3: Ligging van het onderzochte gebied (rood omlijnd) op het kadaster (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2022).	7
Figuur 4: Situering van het projectgebied met aanduiding van de straatnamen (Bron: OpenStreetMap Foundation, 2021)....	7
Figuur 5: Projectie van de aangetroffen sporen op het kadaster met aanduiding van de opgevolgde zone (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2022).	12
Figuur 6: Het onderzoeksgebied op de luchtfoto (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2017).	13
Figuur 7: Tertiair-geologische kaart met het Lid van Vlierzele (Bron: DOV – Vlaanderen, 2017 (uit: Gheysen, 2018)).	14
Figuur 8: Quartair-geologische kaart.(Bron: DOV-Vlaanderen, 2017 (Uit: Gheysen, 2018)).	15
Figuur 9: Bodemkaart (Bron: DOV-Vlaanderen, 2017 (Uit: Gheysen, 2018)).	16
Figuur 10: Profiel 1 – Zcgd, het referentieprofiel Beernem – Het Aanwijs (uit: Ampe <i>et al.</i> , 2006, bijlage 4).	17
Figuur 11: Situering van de landschappelijke boringen (Bron: Digitaal Vlaanderen, 2019).	18
Figuur 12: De ruimere omgeving op de Ferrariskaart (1777) (Bron: Vlaanderen, WMTS Historische cartografie).	19
Figuur 13: De ruimere omgeving de op Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (Bron: Vlaanderen, WMTS Historische cartografie).	20
Figuur 14: De bebouwing ter hoogte van het kruispunt in 1830-1834 (Bron: Kadaster. Primitief plan, West-Vlaanderen, Beernem Sectie E © Rijksarchief).	20
Figuur 15: De ruimere omgeving op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (Bron: Vlaanderen, WMTS Historische cartografie).	21
Figuur 16: De ruimere omgeving op de orthofoto van 2017 (Bron: Vlaanderen, 2017, WMTS Historische Cartografie).	22
Figuur 17: Het projectgebied (in rood) net voor de aanvang van de graafwerken in 2020 (Bron: Vlaanderen, 2020, WMTS Historische Cartografie).	22
Figuur 18: Het projectgebied (in rood) net na de heraanleg (Bron: Vlaanderen, 2020, WMTS Historische Cartografie).	23
Figuur 19: Alle -sporenkaart, geprojecteerd op het kadasterplan (Bron: Informatie Vlaanderen, 2020)).	25
Figuur 20: overzichtskaart structuur 1 en 2 (Bron: VLM).	26
Figuur 21: Overzichtsfoto zone 1 – structuur 1 en 2 (Bron: VLM).	26
Figuur 22: Spoor 1 (Bron: VLM).	27
Figuur 23: Spoor 2 (Bron: VLM).	28
Figuur 24: Overzicht van spoor 3 (Bron: VLM).	28
Figuur 25: Spoor 4 (Bron: VLM).	29
Figuur 26: Spoor 5 (Bron: VLM).	30
Figuur 27: Spoor 6 (muurwerk) en spoor 7 (vloer) (Bron: VLM).	30
Figuur 28: Overzichtsfoto zone 2 (Bron: VLM)	31
Figuur 29: Detail van muur spoor 10 en aanzet van spoor 11 (rode baksteen) (Bron: VLM).	32
Figuur 30: Overzichtspln van structuur 3 (Bron: VLM).	32



foto	zone	structuur	spoor	wat	fotorichting
2020J166_WildenburgAanwijs 57	2	3	10 t/m 14	overzicht	noordoosten
2020J166_WildenburgAanwijs 58	2	3	10	overzicht	noordoosten
2020J166_WildenburgAanwijs 59	2	3	10	overzicht	oosten
2020J166_WildenburgAanwijs 60	2	3	10	overzicht	oosten
2020J166_WildenburgAanwijs 61	2	3	10	overzicht	noorden
2020J166_WildenburgAanwijs 62	2	3	11	overzicht	westen
2020J166_WildenburgAanwijs 63	2	3	12	overzicht	westen
2020J166_WildenburgAanwijs 64	2	3	10 t/m 12	overzicht	westen
2020J166_WildenburgAanwijs 65	2	3	13	overzicht	noordwesten
2020J166_WildenburgAanwijs 66	2	3	14	overzicht	noordwesten
2020J166_WildenburgAanwijs 67	2	3	14	overzicht	noordwesten
2020J166_WildenburgAanwijs 68	2	3	15	overzicht	noordwesten
2020J166_WildenburgAanwijs 69	2	3	15	overzicht	noordwesten
2020J166_WildenburgAanwijs 70	2	3	10	coupe	oosten
2020J166_WildenburgAanwijs 71	2	3	10	coupe	oosten
2020J166_WildenburgAanwijs 72	2	3	15	coupe	oosten
2020J166_WildenburgAanwijs 73	2	3	14	coupe	zuiden
2020J166_WildenburgAanwijs 74	2	3	14	coupe	zuiden
2020J166_WildenburgAanwijs 75	2	3	14	coupe	zuiden
2020J166_WildenburgAanwijs 76	1	1	1	coupe	zuiden

10.4 LIJST VAN SPOREN

zone	structuur	spoor	wat	associatie	datering	m+TAW
1	1	1	muur	1,2,3	20	21.6 - 22
1	1	2	muur	1,2,3	20	21.7 - 21.98
1	1	3	muur	1,2,3	20	21.58 - 21.93
1	2	4	muur	4,5,6,7,8,9	19	21.66 - 21.99
1	2	5	muur	4,5,6,7,8,9	19	21.84 - 21.90
1	2	6	muur	4,5,6,7,8,9	19	21.71 - 21.92
1	2	7	vloer	4,5,6,7,8,9	19	21.72
1	2	8	muur	4,5,6,7,8,9	19	21.65 - 21.73
1	2	9	vloer	4,5,6,7,8,9	19	21.71
2	3	10	muur	10,12,13,14,15	19-20	21.81 - 22.04
2	3	11	muur	11	20	21.88
2	3	12	muur	10,12,13,14,15	19-20	21.96
2	3	13	muur	10,12,13,14,15	19-20	22.14
2	3	14	muur	10,12,13,14,15	19-20	22.01
2	3	15	muur	10,12,13,14,15	19-20	21.96 - 22.04

////////////////////////////////////